International Journal of Humanities and Social Science Invention (IJHSSI)
ISSN (Online): 2319 – 7722, ISSN (Print): 2319 – 7714
www.ijhssi.org ||Volume 15 Issue 5 || May 2026 || PP. 107-109

ଓଡ଼ିଆ ଲୋକସାହିତ୍ୟରେ ଭାରତୀୟ ଜ୍ଞାନ ତତ୍ତ୍ୱ : ଭାଷା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ବିକାଶମୂଳକ ଅଧ୍ୟୟନ

(Indian Knowledge System in Odia Folk Literature: An Evolutionary Study of Language, Literature and Culture)

ସସ୍ମିତା ବେହେରା (Sashmita Behera)[1], **ଡ. ଅକ୍ଷୟ କୁମାର ପାଣିଗ୍ରାହୀ** (Dr. Akshay Kumar Panigrahi) [1,2*]

[1,2] *ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ବିଭାଗ ଫକୀର ମୋହନ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ବ୍ୟାସ ବିହାର, ନୂଆପାଢ଼ୀ, ବାଲେଶ୍ୱର – ୭୫୬୦୮୯, ଓଡ଼ିଶା, ଭାରତ*
(P.G. Department of Language & Literature, Fakir Mohan University, Vyasa Vihar, Balasore-756089, Odisha, India)

[2] *ବାବା ପଞ୍ଚଲିଙ୍ଗେଶ୍ୱର ସ୍ନାତକ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ସନ୍ତରାଗଡିଆ, ବାଲେଶ୍ୱର-୭୫୬୦୪୨, ଓଡ଼ିଶା, ଭାରତ (Baba Panchalingeswar Degree College, Santaragadia, Balasore-756042, Odisha, India)*

Corresponding author: Dr. Akshay Kumar Panigrahi, Ph.D., D.Litt.
Lecturer in Odia, Baba Panchalingeswar Degree College, Santaragadia, Balasore, Odisha, India, PIN: 756042

ସାରାଂଶ (Abstract)

ଭାରତୀୟ ଜ୍ଞାନ ପରମ୍ପରା ଭାରତୀୟ ସଭ୍ୟତାର ଆତ୍ମା ସ୍ୱରୂପ । ଏହା କେବଳ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କରେ ସୀମିତ ନୁହେଁ; ବରଂ ଲୋକଜୀବନ, ଲୋକଭାଷା, ଲୋକସଂସ୍କୃତି ଓ ଲୋକସାହିତ୍ୟରେ ଜୀବନ୍ତ ଭାବରେ ପ୍ରତିଫଳିତ । ଓଡ଼ିଆ ଲୋକସାହିତ୍ୟ ଭାରତୀୟ ଜ୍ଞାନତତ୍ତ୍ୱର ଏକ ସମୃଦ୍ଧ ଭଣ୍ଡାର ଭାବେ ପରିଗଣିତ । ଏଥିରେ ଧର୍ମ, ନୀତି, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା, ପରିବେଶ ଚେତନା, ସାମାଜିକ ସମାନତା, ମାନବତାବାଦ ଓ ଲୋକଜୀବନର ଗଭୀର ଅନୁଭୂତି ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଛି ।

ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ବିକାଶରେ ଲୋକସାହିତ୍ୟର ଅବଦାନ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଲୋକଗୀତ, ପ୍ରବଚନ, ପାଲା, ଦାସକାଠିଆ, ଲୋକକଥା ଓ ଭକ୍ତି ସାହିତ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ ଭାଷା ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇଛି ଏବଂ ସାହିତ୍ୟ ସମାଜମୁଖୀ ହୋଇପାରିଛି । ସେହିପରି ଜଗନ୍ନାଥ ସଂସ୍କୃତି ଓ ଭକ୍ତି ଆନ୍ଦୋଳନ ଓଡ଼ିଆ ସଂସ୍କୃତିକୁ ସମନ୍ୱୟବାଦୀ ଓ ମାନବତାବାଦୀ ଚେତନା ପ୍ରଦାନ କରିଛି ।

ଏହି ଗବେଷଣା ପ୍ରବନ୍ଧରେ ଓଡ଼ିଆ ଲୋକସାହିତ୍ୟରେ ନିହିତ ଭାରତୀୟ ଜ୍ଞାନ ପରମ୍ପରାର ବିଭିନ୍ନ ଦିଗକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ଏହା କିପରି ଭାଷା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ବିକାଶକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଛି ତାହା ଅଧ୍ୟୟନ କରାଯାଇଛି ।

ମୁଖ୍ୟ ଶବ୍ଦ (Keywords): *ଭାରତୀୟ ଜ୍ଞାନ ପରମ୍ପରା, ଓଡ଼ିଆ ଲୋକସାହିତ୍ୟ, ଜଗନ୍ନାଥ ସଂସ୍କୃତି, ଲୋକଜ୍ଞାନ, ଭକ୍ତି ଆନ୍ଦୋଳନ, ନୈତିକତା*

I. ପ୍ରସ୍ତାବନା / Introduction

ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି ବିଶ୍ୱର ପ୍ରାଚୀନତମ ଓ ସମୃଦ୍ଧ ସଂସ୍କୃତିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ । ଏହାର ମୂଳ ଆଧାର ହେଉଛି ଜ୍ଞାନ, ଧର୍ମ, ନୀତି, ସହଅସ୍ତିତ୍ୱ ଓ ମାନବତାବାଦ । ଭାରତୀୟ ଜ୍ଞାନ ପରମ୍ପରା ମାନବଜୀବନକୁ ସମଗ୍ର ଭାବରେ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରେ । ଏହି ଜ୍ଞାନଧାରା କେବଳ ବେଦ, ଉପନିଷଦ, ପୁରାଣ କିମ୍ବା ଦର୍ଶନ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ସୀମିତ ନୁହେଁ; ଏହା ଲୋକଜୀବନ ମାଧ୍ୟମରେ ସାଧାରଣ ମଣିଷଙ୍କ ଜୀବନର ଅଂଶ ହୋଇଯାଇଛି ।

ଓଡ଼ିଆ ଲୋକସାହିତ୍ୟ ଏହି ଭାରତୀୟ ଜ୍ଞାନ ପରମ୍ପରାର ଏକ ସଜୀବ ପ୍ରତିରୂପ । ଲୋକସାହିତ୍ୟ ହେଉଛି ଲୋକଜୀବନର ଅନୁଭବ, ବିଶ୍ୱାସ, ଚେତନା ଓ ସାମୂହିକ ସ୍ମୃତିର ସୃଜନାତ୍ମକ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି । ଏଥିରେ ସମାଜର ନୈତିକ ଆଦର୍ଶ, ଧାର୍ମିକ ବିଶ୍ୱାସ, କୃଷି ସଂସ୍କୃତି, ପରିବେଶ ସଚେତନତା, ନାରୀ ଚେତନା ଓ ସାମାଜିକ ସମ୍ପର୍କର ଗଭୀର ପ୍ରତିଫଳନ ଦେଖାଯାଏ ।

ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ବିକାଶ ଭାରତୀୟ ଜ୍ଞାନ ପରମ୍ପରା ସହ ଗଭୀର ଭାବରେ ସଂପୃକ୍ତ । ଭାଷା ହେଉଛି ସଂସ୍କୃତିର ବାହକ, ସାହିତ୍ୟ ହେଉଛି ସଂସ୍କୃତିର ସୃଜନାତ୍ମକ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଓ ସଂସ୍କୃତି ହେଉଛି ସମାଜର ଜୀବନଶୈଳୀ । ଏହି ତିନୋଟି ଉପାଦାନ ପରସ୍ପର ସଂପୃକ୍ତ ଓ ପରସ୍ପର ନିର୍ଭରଶୀଳ । ତେଣୁ ଓଡ଼ିଆ ଲୋକସାହିତ୍ୟକୁ ବୁଝିବା ମାନେ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ମୂଳ ଚେତନାକୁ ବୁଝିବା ।

II. ଭାରତୀୟ ଜ୍ଞାନ ପରମ୍ପରାର ସ୍ୱରୂପ / Nature of Indian Knowledge System

ଭାରତୀୟ ଜ୍ଞାନ ପରମ୍ପରା ହେଉଛି ମାନବ ଜୀବନକୁ ନୈତିକ, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଓ ସାମାଜିକ ଭାବରେ ସମୃଦ୍ଧ କରିବାର ଜୀବନଦର୍ଶନ । ଏହାର ମୂଳ ଧାରଣା ହେଉଛି— ସତ୍ୟ, ଧର୍ମ, କର୍ମ, ଅହିଂସା, ସହିଷ୍ଣୁତା ଓ ସମନ୍ୱୟ । ବେଦରେ ପ୍ରକୃତିକୁ ଦେବତା ସ୍ୱରୂପ ଭାବେ ଦେଖାଯାଇଛି । ପୃଥିବୀ, ଜଳ, ବାୟୁ, ଅଗ୍ନି ଓ ଆକାଶକୁ ଜୀବନର ମୂଳ ଆଧାର ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ଉପନିଷଦରେ ଆତ୍ମା ଓ ବ୍ରହ୍ମର ଏକତ୍ୱ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା ହୋଇଛି ।

ଭଗବଦ୍‌ଗୀତାରେ କର୍ମ ଓ ଧର୍ମର ସମନ୍ୱୟ ଦେଖାଯାଏ । ଏହି ସମସ୍ତ ଚିନ୍ତାଧାରା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଲୋକସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରି ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ଜୀବନର ଅଂଶ ହୋଇଯାଇଛି । ଭାରତୀୟ ଜ୍ଞାନ ପରମ୍ପରାର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ହେଉଛି ଏହାର ସମନ୍ୱୟବାଦୀ ଚେତନା । ଏହା ବିଭିନ୍ନ ଧର୍ମ, ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଓ ଚିନ୍ତାଧାରାକୁ ସମନ୍ୱୟ କରେ । "ବସୁଧୈବ କୁଟୁମ୍ବକମ୍" ଧାରଣା ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱକୁ ଗୋଟିଏ ପରିବାର ଭାବେ ଦେଖେ । ଏହି ଚେତନା ଓଡ଼ିଆ ଲୋକସଂସ୍କୃତିରେ ମଧ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ।

III. ଓଡ଼ିଆ ଲୋକସାହିତ୍ୟର ସ୍ୱରୂପ / Nature of Odia Folk Literature

ଓଡ଼ିଆ ଲୋକସାହିତ୍ୟ ହେଉଛି ଲୋକମାନଙ୍କ ଜୀବନ ଅନୁଭବର ସାହିତ୍ୟ । ଏହା ପୁସ୍ତକୀୟ ନୁହେଁ; ବରଂ ମୌଖିକ ଭାବରେ ପିଢ଼ୀରୁ ପିଢ଼ୀକୁ ସଂଚାରିତ ହୋଇଆସିଛି । ଏଥିରେ ଲୋକମାନଙ୍କ ସୁଖ-ଦୁଃଖ, ଆଶା-ନିରାଶା, ଧାର୍ମିକ ବିଶ୍ୱାସ, ସାମାଜିକ ଚେତନା ଓ ପ୍ରକୃତି ସହ ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଛି । ଓଡ଼ିଆ ଲୋକସାହିତ୍ୟର ପ୍ରମୁଖ ଧାରାମାନେ ହେଲେ- ଲୋକଗୀତ, ଲୋକକଥା, ପ୍ରବଚନ, ବ୍ରତକଥା, ପାଲା, ଦାସକାଠିଆ, ଲୋକନାଟ୍ୟ ଓ ଜଣାଣଗୀତ । ଏହି ସମସ୍ତ ଧାରା ମାଧ୍ୟମରେ ଭାରତୀୟ ଜ୍ଞାନ ପରମ୍ପରା ଲୋକଜୀବନରେ ପ୍ରବେଶ କରିଛି । ଲୋକଗୀତରେ କୃଷିଜୀବନ, ପର୍ବପର୍ବାଣୀ, ଭକ୍ତି ଓ ପ୍ରେମର ଚିତ୍ରଣ ମିଳେ । ପ୍ରବଚନରେ ଜୀବନର ନୀତିଶିକ୍ଷା ରହିଛି । ଯଥା— "ଯେମିତି କର୍ମ ସେମିତି ଫଳ।" ଏହା କର୍ମତତ୍ତ୍ୱର ଲୋକାୟତ ରୂପ । ସେହିପରି ଲୋକକଥାରେ ସତ୍ୟର ବିଜୟ ଓ ଅସତ୍ୟର ପରାଜୟ ଦେଖାଯାଏ । ଏହା ଭାରତୀୟ ନୈତିକ ଚେତନାର ପ୍ରତିଫଳନ । ଲୋକସାହିତ୍ୟର ମୂଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କେବଳ ମନୋରଞ୍ଜନ ନୁହେଁ; ଏହା ଲୋକଶିକ୍ଷାର ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ମାଧ୍ୟମ । ଗ୍ରାମୀଣ ସମାଜରେ ଲୋକସାହିତ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ ଧର୍ମ, ନୀତି, ସଂସ୍କୃତି ଓ ସାମାଜିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧର ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଉଥିଲା।

IV. ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ବିକାଶରେ ଭାରତୀୟ ଜ୍ଞାନ ପରମ୍ପରା / IKS and Development of Odia Language

ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ବିକାଶ କେବଳ ଭାଷାଗତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ନୁହେଁ; ଏହା ଏକ ସାଂସ୍କୃତିକ ଓ ଜ୍ଞାନମୂଳକ ପ୍ରକ୍ରିୟା । ସଂସ୍କୃତ, ପ୍ରାକୃତ ଓ ଅପଭ୍ରଂଶରୁ ବିକଶିତ ହୋଇଥିବା ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଭାରତୀୟ ଜ୍ଞାନ ପରମ୍ପରାକୁ ନିଜ ଭିତରେ ଆତ୍ମସାତ କରିଛି ।

ସଂସ୍କୃତ ଭାଷା ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତର ଜ୍ଞାନଭାଷା ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସାଧାରଣ ଲୋକ ସଂସ୍କୃତ ବୁଝିପାରୁନଥିଲେ । ଏହି କାରଣରୁ ଭକ୍ତି ଆନ୍ଦୋଳନ ସମୟରେ ଜ୍ଞାନକୁ ଲୋକଭାଷାରେ ପ୍ରଚାର କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଭବ କରାଗଲା । ସାରଳା ଦାସଙ୍କ "ମହାଭାରତ" ଓ ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସଙ୍କ "ଓଡ଼ିଆ ଭାଗବତ" ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅମୂଲ୍ୟ ଅବଦାନ ରଖିଛି । ସେମାନେ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଜ୍ଞାନକୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ରଚନା କରି ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ନିକଟକୁ ପହଞ୍ଚାଇଥିଲେ । ଲୋକସାହିତ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିଛି । କୃଷିଗୀତରେ କୃଷି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଶବ୍ଦ, ମାଛଧରାଳିଙ୍କ ଗୀତରେ ସମୁଦ୍ର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଶବ୍ଦ ଓ ପ୍ରବଚନରେ ନୀତିଶିକ୍ଷାମୂଳକ ଶବ୍ଦର ବ୍ୟବହାର ଭାଷାକୁ ବିବିଧମୟ କରିଛି । ଏହିପରି ଭାବରେ ଭାରତୀୟ ଜ୍ଞାନ ପରମ୍ପରା ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୁ ଜ୍ଞାନ, ଧର୍ମ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ଭାଷା ଭାବେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିଛି ।

V. ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଭାରତୀୟ ଜ୍ଞାନତତ୍ତ୍ୱ / Indian Knowledge System in Odia Literature

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ମୂଳ ଚେତନା ଭାରତୀୟ ଦର୍ଶନ ଓ ଭକ୍ତି ଆନ୍ଦୋଳନ ସହ ସଂପୃକ୍ତ । ସାରଳା ଦାସ, ପଞ୍ଚସଖା, ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ, ଦୀନକୃଷ୍ଣ ଦାସ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କବିମାନେ ଭାରତୀୟ ଜ୍ଞାନ ପରମ୍ପରାକୁ ଆଧାର କରି ସାହିତ୍ୟ ରଚନା କରିଛନ୍ତି । ସାରଳା ଦାସଙ୍କ "ମହାଭାରତ" ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ

ଧର୍ମ, କର୍ମ ଓ ମାନବଜୀବନର ସଂଘର୍ଷକୁ ଲୋକମୁଖୀ ଭାବରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଛି । ପଞ୍ଚସଖା ସାହିତ୍ୟରେ ଭକ୍ତି, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ଓ ଯୋଗତତ୍ତ୍ୱର ଚର୍ଚ୍ଚା ମିଳେ । ବଳରାମ ଦାସଙ୍କ "ଲକ୍ଷ୍ମୀପୁରାଣ" ସାମାଜିକ ସମାନତା ଓ ନାରୀ ସମ୍ମାନର ଏକ ବିପ୍ଳବୀୟ ଗ୍ରନ୍ଥ । ଭକ୍ତି ସାହିତ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ଲୋକମୁଖୀ କରିଥିଲା । ଏହା ସାହିତ୍ୟକୁ କେବଳ ରାଜସଭାରେ ସୀମିତ ରଖିନଥିଲା; ବରଂ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ଜୀବନର ଅଂଶ କରିଥିଲା ।

VI. ଜଗନ୍ନାଥ ସଂସ୍କୃତି ଓ ଓଡ଼ିଆ ସଂସ୍କୃତି / Jagannath Culture and Odia Culture

ଜଗନ୍ନାଥ ସଂସ୍କୃତି ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ସାଂସ୍କୃତିକ ପରିଚୟର ମୂଳ କେନ୍ଦ୍ର । ଏହା ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିକୁ ଏକତ୍ର କରିଥିବା ମୂଳ ଶକ୍ତି । ଜଗନ୍ନାଥ ସଂସ୍କୃତିର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ହେଉଛି ସମନ୍ୱୟବାଦ । ଏଠାରେ ଆଦିବାସୀ ସଂସ୍କୃତି, ବୌଦ୍ଧ ଚେତନା, ଶୈବ, ଶାକ୍ତ ଓ ବୈଷ୍ଣବ ଧାରାର ସମନ୍ୱୟ ଦେଖାଯାଏ । ରଥଯାତ୍ରା ଏକ ସାମୂହିକ ସଂସ୍କୃତିର ପ୍ରତୀକ । ଏଥିରେ ସମସ୍ତ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକ ଏକତ୍ର ହୁଅନ୍ତି । ମହାପ୍ରସାଦ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ସମାନ । ଏହା ଭାରତୀୟ ଜ୍ଞାନ ପରମ୍ପରାର ସମତାବାଦୀ ଚେତନାର ପ୍ରତୀକ । ଜଗନ୍ନାଥ ସଂସ୍କୃତି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ, ସଙ୍ଗୀତ, ନୃତ୍ୟ ଓ ଲୋକକଳାକୁ ଗଭୀର ଭାବରେ ପ୍ରଭାବିତ କରିଛି ।

VII. ଲୋକସାହିତ୍ୟରେ ପରିବେଶ ଚେତନା / Environmental Consciousness in Folk Literature

ଭାରତୀୟ ଜ୍ଞାନ ପରମ୍ପରାରେ ପ୍ରକୃତିକୁ ଜୀବନର ଅଂଶ ଭାବେ ଦେଖାଯାଇଛି । ଏହି ଚେତନା ଓଡ଼ିଆ ଲୋକସାହିତ୍ୟରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ପ୍ରତିଫଳିତ । ରଜପର୍ବ ପୃଥିବୀ ମାତାଙ୍କ ଉର୍ବରତାର ପ୍ରତୀକ । ଏହି ସମୟରେ ଚାଷକାମ ବନ୍ଦ ରଖାଯାଏ ଓ ପୃଥିବୀକୁ ବିଶ୍ରାମ ଦିଆଯାଏ । ଏହା ପ୍ରକୃତି ପ୍ରତି ସମ୍ମାନବୋଧର ପ୍ରତିଫଳନ । ନୂଆଖାଇ, ତୁଳସୀ ପୂଜା, ବୃକ୍ଷପୂଜା ଓ ନଦୀପୂଜା ପରି ପ୍ରଥାମାନେ ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷାର ଲୋକଜ୍ଞାନକୁ ପ୍ରକାଶ କରେ । ଆଜିର ପରିବେଶ ସଙ୍କଟ ସମୟରେ ଏହି ଲୋକଜ୍ଞାନ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ।

VIII. ନାରୀ ଚେତନା ଓ ଲୋକସାହିତ୍ୟ / Women Consciousness in Folk Literature

ଓଡ଼ିଆ ଲୋକସାହିତ୍ୟରେ ନାରୀମାନଙ୍କ ଅବଦାନ ଅପରିମିତ । ଜଣାଣଗୀତ, ବିବାହଗୀତ ଓ ବ୍ରତକଥାରେ ନାରୀଜୀବନର ସୁଖ-ଦୁଃଖ, ସଂଘର୍ଷ, ଆଶା ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ପ୍ରତିଫଳିତ । ବଳରାମ ଦାସଙ୍କ "ଲକ୍ଷ୍ମୀପୁରାଣ" ନାରୀ ସମ୍ମାନ ଓ ସାମାଜିକ ସମାନତାର ଏକ ମହାନ ଉଦାହରଣ । ଏଠାରେ ମାନବବାଦୀ ଓ ସାମ୍ୟବାଦୀ ଚେତନା ପ୍ରତିଫଳିତ । ନାରୀମାନେ ଲୋକସାହିତ୍ୟର ସୃଷ୍ଟିକାରୀ ଓ ସଂରକ୍ଷକ ଭାବରେ ଓଡ଼ିଆ ସଂସ୍କୃତିକୁ ଜୀବନ୍ତ ରଖିଛନ୍ତି ।

IX. ଉପସଂହାର / Conclusion

ଓଡ଼ିଆ ଲୋକସାହିତ୍ୟ ଭାରତୀୟ ଜ୍ଞାନ ପରମ୍ପରାର ଏକ ଜୀବନ୍ତ ଭଣ୍ଡାର । ଏହା ଭାଷା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିକୁ ଏକ ସୂତ୍ରରେ ବାନ୍ଧି ରଖିଛି । ଭାରତୀୟ ଜ୍ଞାନ ପରମ୍ପରା ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିଛି, ସାହିତ୍ୟକୁ ଦାର୍ଶନିକ ଓ ମାନବବାଦୀ ଭିତ୍ତି ପ୍ରଦାନ କରିଛି ଓ ସଂସ୍କୃତିକୁ ସାର୍ବଜନୀନ ଚେତନା ଦେଇଛି । ଲୋକସାହିତ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ ଧର୍ମ, ନୀତି, ପରିବେଶ ଚେତନା, ମାନବତାବାଦ ଓ ସମାଜିକ ସମନ୍ୱୟ ପିଢ଼ୀରୁ ପିଢ଼ୀକୁ ସଂଚାରିତ ହୋଇଛି । ଏହିପରି ଭାବରେ ଓଡ଼ିଆ ଲୋକସାହିତ୍ୟ କେବଳ ସାହିତ୍ୟ ନୁହେଁ; ଏହା ଭାରତୀୟ ଜ୍ଞାନ ପରମ୍ପରାର ଏକ ସଜୀବ ସାଂସ୍କୃତିକ ଐତିହ୍ୟ ।

References/ସନ୍ଦର୍ଭ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ

[1]. ଦାସ, ସାରଳା। *ସାରଳା ମହାଭାରତ*।

[2]. ଦାସ, ଜଗନ୍ନାଥ। *ଓଡ଼ିଆ ଭାଗବତ*।

[3]. ଦାସ, ବଳରାମ। *ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପୁରାଣ*।

[4]. ମହାପାତ୍ର, ସୀତାକାନ୍ତ। *ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକସଂସ୍କୃତି*।

[5]. ତ୍ରିପାଠୀ, କୁଞ୍ଜବିହାରୀ। *ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ*।

[6]. ପଟ୍ଟନାୟକ, ପ୍ରମୋଦ କୁମାର। *ଓଡ଼ିଆ ଲୋକସଂସ୍କୃତି*।

[7]. ରାଧାକୃଷ୍ଣନ, ଏସ୍। *Indian Philosophy*.

[8]. Mohanty, J.N. *Classical Indian Philosophy*.

[9]. Panigrahi, K.C. *History of Odisha*.

[10]. Behera, Deepak Kumar. *Cultural Heritage of Odisha*.